

**МОНГОЛ УЛСАД ЗОХИОН БАЙГУУЛАГДАЖ БУЙ ЖАГСААЛ,
ЦУГЛААНЫ ЯВЦ, ӨРНӨЛИЙГ ШИНЖИХҮЙ**
**THE ANALYSIS OF THE PROCESS OF PROCESSION AND
ASSEMBLY IN MONGOLIA**

*Цагдаа судлалын магистрант,
цагдаагийн ахлах дэслэгч
Б.Чинтамир
Postgraduate of Police study
Police first lieutenant
B.Chintamir*

Хураангуй. Монгол Улсын иргэн Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16-д заасан “итгэл үнэмшилтэй байх, үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх, үг хэлэх, хэвлэн нийтлэх, тайван жагсаал, цуглаан хийх эрх чөлөөтэй” гэсэн зүйл, заалтыг үндэслэн жагсаал, цуглаанд оролцох, үгээ хэлэх, хэвлэн нийтлэх үндсэн эрхээ эдэлдэг. Гэвч сүүлийн жилүүдэд жагсаал, цуглаанд оролцогчид Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хуульд заасан эрх зүйн хүрээнд оролцохгүй, зохион байгуулалтгүй, хийсэн аливаа хууль бус үйлдлээ хүний эрх нэрийн дор халхавчлах замаар хууль зөрчих явдал түгээмэл гарах боллоо.

Энэхүү өгүүлэлд Монгол Улсад сүүлийн 10 жилийн хугацаанд жагсаал, цуглаан зохион байгуулагдаж байгаа үйл явц, хэлбэр, оролцогчдын гаргаж үйлдлийг шинжилж, тэдгээр нь хуулийн хүрээнд байгаа эсэх талаар судлаачийн байр сууринаас өөрийн үзэл бодлын талаар бичсэн болно.

Abstract. According to Article 16 of the Mongolian Constitution, which states that citizens have the following rights: "freedom of belief, free expression of opinion, speech, publication, peaceful procession and assembly," a citizen of Mongolia may join in procession and assembly, speak, and publish.

Therefore, by disorganizing them and disguising their illegal conduct under the pretense of human rights, procession and assembly participants have failed to comply with the legal framework outlined in the Law on the Procedures for procession and assembly in recent years.

This study, conducted by me as a researcher, evaluates the procedures, formats, and behaviors of procession and assembly participants in Mongolia over the course of the last ten years in order to confirm legal conformity.

Түлхүүр үг. Жагсаал, цуглаан, зохион байгуулагч, оролцогч, цагдаа, замын цагдаа, тээврийн хэрэгсэл

Key word. Procession, assembly, organizers, participants, police, traffic police, vehicles

Оршил хэсэг. Нийтийг хамарсан арга хэмжээний хамгийн түгээмэл хэлбэр бол жагсаал, цуглаан билээ. Өнөөдөр Монгол улсад Үндсэн хуулиар олгогдсон эрхийн хүрээнд өөрийн сонгосон аргаар үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх эрхтэй байдаг. Эдгээр аргуудаас тайван жагсаал, цуглаан хийх эрх нь үзэл бодлоо илэрхийлэх нэг үндсэн арга бөгөөд иргэдийн улс төрийн үндсэн эрхийн нэг юм.

Хүн өөрийн хүсэл зоригоо хэрэгжүүлэн биелүүлэхийн тулд тодорхой хүрээнд хэрэгжүүлэх зан үйлийн боломжийг хүний эрх, эрх чөлөө гэж ойлгоно.¹

¹ Нармандах, Б. Үндсэн хуулийн эрх зүй. -УБ. 2010. 107 дахь тал

Улс төр, нийгэм, эдийн засаг, хүний эрх, эрх чөлөөтэй холбогдсон асуудлаар үзэл бодол, санал, шаардлагаа төрд болон олон нийтэд илэрхийлэх зорилгоор тайван жагсаал, цуглаан хийх эрх олон улсын болон үндэсний хууль тогтоомжид баталгаажсан байдаг.

Тайван жагсаал, цуглаан хийх эрх чөлөө нь 1990 оны ЕАБХАБ-ын Копенгагены баримт бичиг зэрэг олон улсын хүний эрхийн баримт бичгүүдэд тусгагдсан хүний үндсэн эрх юм. Энэ нь ардчилсан нийгмийн үндэс суурь болж, хүн бүрт өөрийн санал нийлэхгүй, эсвэл өөр үзэл бодолтой байгаа талаараа олон нийтэд илэрхийлэх боломжийг олгодог. Улс орнууд энэ эрхийг хүндэтгэж, хамгаалж, биелүүлэх үүрэгтэй.²

Тайван жагсаал, цуглаан хийх эрх нь хүний үндсэн эрх, тийм ч учраас ардчилсан нийгмийн тулгын чулууны нэг гэж үздэг. Тайван жагсаал, цуглаан хийх эрх нь нь олон улсын хүний эрхийн бүх гол баримт бичигт тусгагдсан байдаг. Үүнд:

- Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалын 20 дугаар зүйл (1948) ;
- Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон улсын пактын 21 дүгээр зүйл (1966);
- Хүний эрх, үндсэн эрх чөлөөний тухай Европын конвенцийн 11 дүгээр зүйл (1950);
- Хүүхдийн эрхийн тухай НҮБ-ын конвенцийн 15 дугаар зүйл (1989)³.

Тайван жагсаал, цуглаан хийх эрх нь бүх хувь хүн, нийгмийн бүлэг, бүртгэлгүй холбоод, хуулийн этгээд, аж ахуйн нэгжид хамаарна. Олон улсад хүний үндэс угсаа, арьс өнгө, хүйс, хэл, шашин шүтлэг, улс төрийн болон бусад үзэл бодол, үндэсний болон нийгмийн гарал үүсэл, өмч хөрөнгө, төрсөн болон бусад статус зэрэг дээр нь үндэслэн аливаа ялгаварлан гадуурхлыг хориглодог. Иргэдийн тайван жагсаал, цуглаан хийх эрхийг хязгаарлахад чиглэсэн дээрхи үндэслэлээр ялгаварлан гадуурхах нь олон улсын хүний эрхийг зөрчсөн гэж үздэг. Тухайлбал:

- “Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал”⁴-ын 20 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Хүн бүр тайван замаар сайн дураар хуран цуглах, эвлэлдэн нэгдэх эрхтэй”
- “Иргэний болон Улс Төрийн Эрхийн тухай Олон Улсын Пакт” -ын 21 дүгээр зүйл “Тайван замаар цуглаан хийх эрхийг хүлээн зөвшөөрнө. Энэ эрхийг эдлэхэд ардчилсан нийгэмд улсын буюу нийгмийн аюулгүй байдал, эсхүл бусдын эрх, эрх чөлөөг хамгаалах ашиг сонирхлын үүднээс хуулийн дагуу тогтоосноос өөр хязгаарлалт байж болохгүй.”⁵

Олон улсын зарчимд “Хууль бус боловч аливаа хүч хэрэглээгүй жагсаал цуглааныг тараахдаа хэв журам сахиулах албан тушаалтан хүч хэрэглэхээс аль болохоор зайлсхийх ба хэрэв хүч хэрэглэх нөхцөл бүрэлдвэл хамгийн наад захын гарцаагүй байдлыг хүртэл хязгаарлах хэрэгтэй” гэж заажээ. Хууль бус жагсаал цуглааныг тайван замаар хохирол багатай зохицуулан тараах нь цагдаагийн удирдлагын нэн тэргүүнд тавих зорилго байдаг.⁶

Манай улсын хувьд иргэн, хуулийн этгээд жагсаал, цуглаан зохион байгуулах, оролцохтой холбоотой харилцааг Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хуулиар тусгайлан зохицуулдаг. Тухайлбал, Жагсаал цуглаан хийх журмын тухай хуулийн 4.1 “Жагсаал, цуглааныг Монгол Улсын иргэн, улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн улс төрийн нам, төрийн бус

² Жагсаал, цуглааны үеэр хэв журам сахиулахад баримтлах хүний эрхийн гарын авлага. /орчуулгын бүтээл/. - УБ., 2022. 8 дахь тал

³ <https://legalinfo.mn>. Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон улсын пакт. //Татаж үзсэн: 2023.09.12.

⁴ <https://legalinfo.mn>. Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал. //Татаж үзсэн: 2023.09.12. НҮБ-ын Ерөнхий ассамблейн 217/А/III тогтоолоор 1946 оны 12 дугаар сарын 10-ны өдөр баталж, түүний бүх заалтыг дагаж мөрдөхийг гишүүн улсуудад уриалжээ. Монгол Улс 1961 онд НҮБ-д элсэж, дэлхийн хамтын нийгэмлэгийн бүрэн эрхт гишүүн болж, энэ үеэс НҮБ-аас батлан гаргасан хүний эрх, эрх чөлөөний тухай олон улсын гэрээ, конвенцид нэгдэн орж, хүний эрх, эрх чөлөөг хангах үүрэг, хариуцлагыг НҮБ-ын өмнө хүлээсэн.

⁵ Чулуун, Ш. Жагсаал, цуглаан, онцгой нөхцөл байдлын үед нийгмийн хэв журам сахиулах ажиллагаанд баримтлах эрх зүйн актын эмхтгэл. -УБ., 2013. 183 дахь тал

⁶ Баянмөнх, Б. Цагдаагийн байгууллагын олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагаа. –УБ., 2018. 45-46 дахь тал

байгууллага зохион байгуулах эрхтэй”, 4.2 “Хууль Монгол Улсын олон улсын гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол гадаад улсын иргэн, харьяалалгүй хүн Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу зохион байгуулагдаж байгаа жагсаал, цуглаанд оролцох эрхтэй”⁷ гэсэн заалтуудыг үндэслэн иргэн, хуулийн этгээдүүд жагсаал, цуглаан зохион байгуулах эрх зүйн үндэс нь тодорхойлогдож байна.

Үндсэн хэсэг. Олон нийтийн аюулгүй байдал ихэвчлэн олон хүн цугларсан газарт алдагдах магадлал өндөр байдаг. Олон нийтийн газар гэдэгт гудамж, талбай, бүх төрлийн үйлчилгээний газар, зорчигч тээврийн буудал, нийтийн тээврийн хэрэгсэл, орон сууц, нийтийн байр, худалдааны төвүүд болон үйлдвэр, аж ахуйн нэгж байгууллагын нутаг дэвсгэр хамаарна. Өөрөөр хэлбэл ямар зорилгын хүрээнд иргэд олноор цугларан тодорхой төвлөрлийг бий болгосон газар орчныг хэлж болно. Түүнчлэн хөдөө, хээр хүнгүй газар томоохон олон нийтийг хамарсан арга хэмжээ зохион байгуулагдах үед тухайн газар нь түр хугацаагаар олон нийтийн газар болно. Тухайлбал даншиг наадам, спортын уралдаан тэмцээн, соёл, урлагын арга хэмжээ зохион байгуулагдах үед олон нийтийн газар болно.

Олон нийтийн арга хэмжээний хамгийн түгээмэл хэлбэр нь жагсаал, цуглаан билээ. Монгол Улсын иргэн жагсаал, цуглаан зохион байгуулах, оролцох эрх зүйн үндэс нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хууль, ЕАБХАБ/АИХЭГ болон Венецийн комиссын Тайван жагсаал, цуглаан хийх эрхийн тухай удирдамж⁸-ид жагсаал, цуглааныг тодорхойлохдоо жагсаал, цуглаан гэдэг нь хэн нэгэнд ямар нэг зүйлийн талаар хэлэх зүйлээ дамжуулах зорилготой арга хэмжээ гэдгийг онцлон тэмдэглэсэн байдаг.

Хэдийгээр жагсаал, цуглаан нь ихэвчлэн түр зуурын шинж чанартай байдаг ч хагас-байнгын бүтэцтэйгээр хэдэн сарын турш ч үргэлжлэх боломжтой. Жагсаал, цуглааны тодорхой хэлбэрүүд нь эрх зүйн зохицуулалтын хувьд өөр өөр асуудлуудыг үүсгэж болох ч хөдөлгөөнгүй, хөдөлгөөнтэй бүх төрлийн тайван жагсаал, цуглааныг зохицуулах ёстой.⁹

Тайван жагсаал, цуглаан хийх эрхийг хэрэгжүүлэх нь хамтын үзэл бодлоо дамжуулах, саналаа илэрхийлэх хэрэгсэл юм. Үүнд, олон янзын, шүүмжлэлт, радикал буюу эрс шинэчлэлт, нийтлэг бус болон цөөнхийн зэрэг олон үзэл бодлын илэрхийлэл ордог. Радикал болон цөөнхийн үзэл бодлыг илэрхийлэх нь нийгмийн бусад гишүүдэд тодорхой хэмжээгээр доромжлон халдаж байгаа мэт болов ч, үйл ажиллагаа нь тайван хэвээр байгаа цагт хамгаалж, зохицуулах ёстой болно.

Жагсаал, цуглааны нэлээдгүй нь өдөр тутмын үйл ажиллагаанд тодорхой хэмжээний саад учруулдаг, зам, гудамж талбайг эзлэх, хаах, эсхүл замын хөдөлгөөн, явган зорчигч, бизнесийн байгууллагын үйл ажиллагаанд нөлөөлж болзошгүй нөхцөл байдал үүсгэдэг.

Иргэний үндсэн эрх чөлөөгөө хэрэгжүүлэхээс үүдэлтэй ийм саад тасалдалд ямар нэг хэмжээгээр хүлээцтэй хандах ёстой. Нийтийн эзэмшлийн талбай нь бусад төрлийн үйл ажиллагаа явуулахтай адил хүмүүсийн жагсаж, цуглах боломжтой газар гэдгийг хүлээн зөвшөөрөх ёстой бөгөөд тийм ч учраас энэхүү жагсаж, цуглах эрхийг зохицуулж өгөх ёстой.

XXI зууны эхээр олон улсын үйл явц марксист буюу социалист радикал хандлага бус капиталист авторитар төрийн тогтолцоог хамгаалах хандлага руу орох болсон.¹⁰

Хүн үзэл бодлоо үг хэлэх, хэвлэн нийтлэх, тайван жагсаал цуглаан хийх замаар илэрхийлдэг бөгөөд ингэхдээ бүх нийтийн аюулгүй байдал, нийтийн дэг журам, иргэдийн эрүүл мэнд, ёс суртахуун, бусдын эрх, эрх чөлөөнд хохирол учруулах ёсгүй.¹¹

⁷ Төрийн мэдээлэл. 1994. №9. Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хууль

⁸ <http://www.osce.org>. //Татаж үзсэн: 2023.09.11. Тайван жагсаал цуглаан хийх эрхийн тухай удирдамж, 2 дахь хэвлэл, (Варшав: ЕАБХАБ/АИХЭГ/Венецийн Комисс, 2010)

⁹ Жагсаал, цуглааны үеэр хэв журам сахиулахад баримтлах хүний эрхийн гарын авлага. /орчуулгын бүтээл/. УБ., 2022. 16 дахь тал

¹⁰ <https://journal.num.edu.mn> //Татаж үзсэн: 2023.09.05

¹¹ Нармандах, Б. Үндсэн хуулийн эрх зүй. -УБ., 2010. 110 дахь тал

Тайван гэдэг нь нийтийн хэв журам, иргэдийн аюулгүй байдлыг алдагдуулахгүй, эмх замбараагүй байдал үүсгэхгүй, хүчирхийлэл халдлага, үймээн самуун дэгдээхгүй гэсэн санааг илэрхийлдэг. Энэ нь иргэдийн хүрээлэн буй орчин тойронд болж буй аливаа шударга бус үйлдэлд санаа бодлоо ухаалаг, тайвнаар илэрхийлэх арга зам бөгөөд ингэснээр ойлголцол, дэмжлэгийг бий болгох нөхцөл бүрдэх боломжтой гэж үздэг.

Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хуулийн 3.1 “Монгол Улсын иргэдээс улс төр, нийгэм, эдийн засаг, хүний эрх, эрх чөлөөтэй холбогдсон асуудлаар үзэл бодол, санал, шаардлагаа нийтэд илэрхийлэх зорилгоор зохион байгуулж байгаа үйл ажиллагааг цуглаан гэнэ”, 3.2 “Иргэд хот суурингийн гудамж, талбайгаар зохион байгуулалттайгаар жагсан явж, энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан асуудлаар үзэл бодол, санал, шаардлагаа илэрхийлж байгааг жагсаал гэнэ”¹² хэмээн тус тус тодорхойлсон.

Жагсаал, цуглаан нь зорилгын хувьд адилхан боловч, хэлбэрийн хувьд ялгаатай. Жагсаал нь хот суурингийн гудамж, талбайгаар зохион байгуулалттайгаар жагсан явж, үзэл бодлоо илэрхийлдэг бол, цуглаан нь тодорхой нэг газар, орчинд суурин хэлбэрээр үзэл бодлоо илэрхийлэх байдлаар ялгаатай байдал нь илэрдэг. Гэвч энэ нь жагсаал, цуглааны хэлбэрийг тодорхойлж байгаа гол зохицуулалт гэж үзэж болох бөгөөд хэрхэн ямар байдлаар зохион байгуулах арга зүйн талаар нарийвчлан тусгасан зохицуулалт байхгүй байгаа нь эрх зүйн тулгамдсан асуудал гэж үзэж болохоор байна.

Монгол Улсад сүүлийн 10 жил /2014-2023.05/-ийн байдлаар зохион байгуулагдсан нийтийг хамарсан арга хэмжээ, үүнээс жагсаал, цуглааны тоо, тэдгээрийн бүртгэлтэй эсэх талаар судалгаа авч үзвэл:

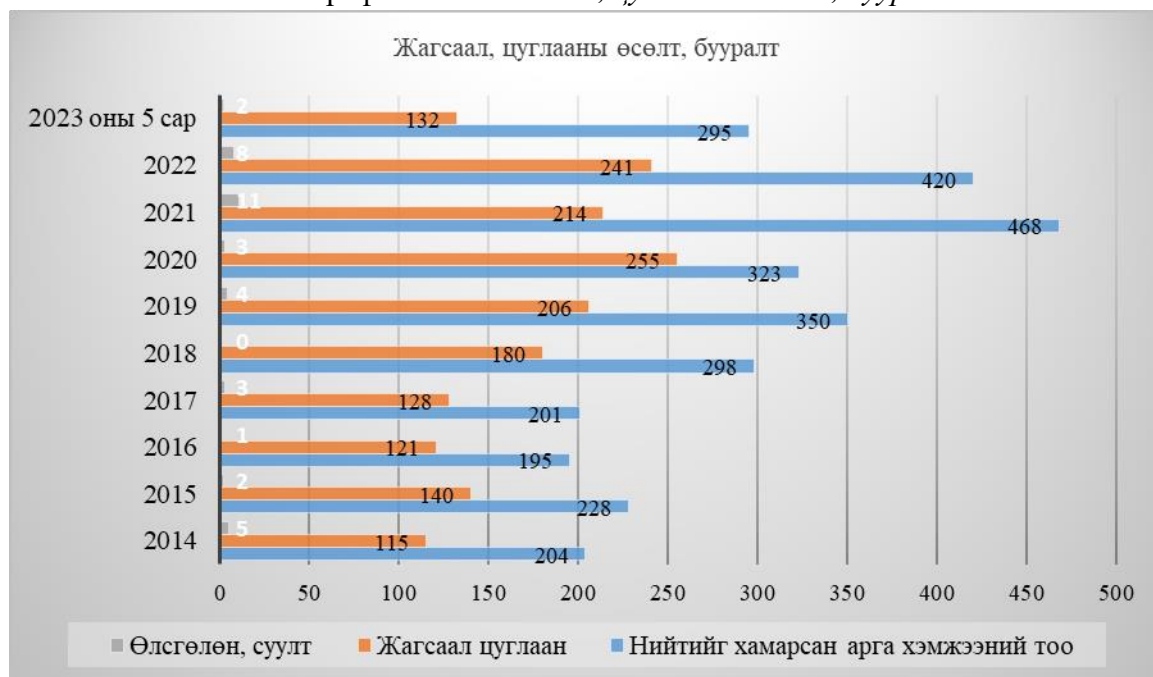
Хүснэгт №1. Жагсаал, цуглааны тоо сүүлийн 10 жилийн байдлаар

№	Огноо	Нийтийг хамарсан арга хэмжээ	Жагсаал цуглааны тоо	Өлсгөлөн, суултын тоо	Үүнээс				
					Бүртгэлтэй	Бүртгэлгүй	Жагсаал	Цуглаан	Үндсэрхэг үзэлтэй
1	2014 он	204	115	5	10	105	38	44	2
2	2015 он	228	140	2	19	121	51	64	1
3	2016 он	195	121	1	14	107	30	58	0
4	2017 он	201	128	3	13	115	31	65	3
5	2018 он	298	180	0	10	170	28	51	4
6	2019 он	350	206	4	21	185	54	89	7
7	2020 он	323	255	3	16	239	44	98	8
8	2021 он	468	214	11	0	214	25	128	4
9	2022 он	420	241	8	44	197	31	210	18
10	2023 он 5 сар	295	132	2	38	94	34	98	4
11	Нийт	2982	1732	39	185	1547	366	905	51

Дээрхи хүснэгтээс үзвэл Монгол Улсын хэмжээнд 2021, 2022 онуудад хамгийн их жагсаал, цуглаан зохион байгуулагдсан нь харагдаж байгаа бөгөөд энэ нь тухайн үеийн нийгмийн шинжтэй олон явдлаас үүдэлтэй бөгөөд жагсаал, цуглааны өсөлт, бууралтыг доорхи графикаас харж болно.

¹² Төрийн мэдээлэл. 1994. №9. Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хууль

График №1. Жагсаал, цуглааны өсөлт, бууралт

Дээрхи графикаас үзвэл 2014-2017 оны хооронд зохион байгуулагдсан жагсаал, цуглааны тоо харьцангуй тогтвортой байсан бол 2018 оноос нэмэгдэх хандлагатай болж, 2019 онд 52 нэгжээр нэмэгдэж, 2020 онд 49 нэгжээр нэмэгдэж, харин 2021 онд 41 нэгжээр буурсан үзүүлэлттэй боловч, жагсаал, цуглааны хамрах хүрээ нь улам нэмэгдсэн нь анхаарал татаж байна.

Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хууль өнөөдөр хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа бөгөөд хуулийн 9 дүгээр зүйл /Жагсаал, цуглаан хийх журам/-ийн 9.1-д “Гудамж, талбайд жагсаал, цуглаан хийх тухай мэдэгдлийг сум, дүүргийн Засаг даргад өгч бүртгүүлнэ. Жагсаал, цуглаан хийхээр төлөвлөсөн гудамж, талбай нь хоёр буюу түүнээс дээш сум, дүүргийн хилийн цэст хамаарах газар нутгийг хамарч байгаа бол мэдэгдлийг аймаг, нийслэлийн Засаг даргад өгч бүртгүүлнэ” гэж заасан байдаг. Гэтэл сүүлийн жилүүдэд Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хуулийн холбогдох зүйл, заалтыг зөрчиж, жагсаал, цуглаан зохион байгуулах явдал улам нэмэгдэх хандлагатай болж байна.

График №2. Жагсаал, цуглааны бүртгэл

Дээрхи графикаас үзвэл

2021 онд болсон жагсаал, цуглааны дийлэнх нь дэлхий дахинд гарсан цар тахал болох COVID 19 өвчний улмаас иргэдийн хөдөлгөөн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагааг ихээр хязгаарласан, нийгмийн халамж нэмэгдүүлэхтэй холбоотойгоор гарч байсан бол, 2022 онд төр засгаас эдийн засгийн хямралыг даван гарахтай холбоотой бодлого, шийдвэр төрийн эрх бүхий зарим албан тушаалтнуудын холбогдсон нүүрсний хулгай, түүнд анхаарлаа хандуулж шийдвэрлэх, хариуцлага хүлээлгэх, мөн зарим нэг олны анхааралд орсон хэргийн явц байдал, шийдвэрлэлт, түүнчлэн ОХУ, Укрианы дайнтай холбоотой иргэдийн үзэл бодлын зөрчилдөөнтэй байдлаас үүдэлтэй жагсаал цуглаан ихэнхи хувийг нь эзэлж байна. Жагсаал, цуглаанд оролцогдын тавьж буй шаардлагыг түүвэрлэн авч үзвэл:

- 2022 оны 4 дүгээр сард залуучууд төр, засгаас сонгуулиар амалсан амлалтаа хэрэгжүүлэх;

- 2022 оны 12 дугаар сард жагсагчид нүүрс тээвэрлэлтийн авлигатай холбоотой нүүрсний хулгайчдаа ил зарлаж, УИХ-ыг тараах болон авлигын албан тушаалтнуудад хуулийн хариуцлага тооцох;

- Хөгжлийн банкны луйврын хэрэг үнийн өсөлт, эдийн засгийн хямралын эсрэг тэмцэх арга замаа тодорхой болгох;

- Эдийн засгийн хямралыг даван туулах бодлогоо Засгийн газар УИХ-аар батлуулах, төрийн хэмнэлтийг хэрэгжүүлэх гэх мэт шаардлагуудыг тавьсан байдаг.

Түүнчлэн энэхүү жагсаал, цуглаануудын үеэр жагсагчид дараах хууль бус үйлдлүүдийг гаргаж, нийтийг хамарсан эмх замбараагүй байдал үүсгэхийг санаархсан. Тухайлбал:

- Жагсаалд оролцогч зарим иргэд бусдыг эмх замбараагүй байдалд уриалан дуудаж гэмт үйлдэлд турхирах

- Тээврийн хэрэгсэл дотор жагсагчдад архи, согтууруулах төрлийн ундаа уулгах

- Цагдаагийн алба хаагчдаас тавьсан хууль ёсны шаардлагыг эсэргүүцэх

- Цагдаагийн алба хаагчдын хувцсыг урж тасдсан, эд зүйл, техник хэрэгслийг эвдэж гэмтээх

- Тээврийн хэрэгсэл ашиглан жагсаал, цуглаан болж буй газар луу хориглосон зүйл /гэр, майхан, эсгий гэх мэт/ нэвтрүүлэхийг оролдох

- Жагсагчид төрийн ордон руугаа дайрч, төрийн тусгай хамгаалалтын бүсийг тогтоосон хашааг эвдэх

- Жагсагч иргэд бөөнөөрөө Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайдын амьдардаг “Их Тэнгэрийн ам” хэмээх төрийн тусгай хамгаалалтын бүс дотор жагсахаар нэвтрэхийг оролдох зэргийг дурдаж болохоор байна.

Дүгнэлт. Монгол Улсад зохион байгуулагдаж байгаа жагсаал, цуглаантай холбоотой нөхцөл байдлыг авч үзээд дараах дүгнэлтийг хийж байна. Үүнд:

1. Монгол Улсад зохион байгуулагдаж байгаа жагсаал, цуглааныг ихэвчлэн иргэдийн үүсгэл санаачлагаар явагдсан нь иргэд үзэл бодлоо илэрхийлэх эрхээ эдлэх нөхцөл боломж эрх зүйн хүрээнд хангалттай байгааг мэдэж байгаатай салшгүй холбоотой юм.

2. Монгол Улсад сүүлийн 3 жилд зохион байгуулагдсан жагсаал, цуглааныг судлан үзвээс дийлэнхи нь Жагсаал цуглаан хийх журмын тухай хуульд заасан тухайн нутаг дэвсгэрийн Засаг даргад бүртгүүлэлгүй зохион байгуулсан байна. Өөрөөр хэлбэл өнөөдрийн хүчин төгөлдөр хуульд зааснаар зөрчилтэй жагсаал, цуглаан гэж үзэж болохоор байна.

3. Жагсаал, цуглаан зохион байгуулагчид тухайн нутаг дэвсгэрийн Засаг даргад бүртгүүлэлгүй Жагсаал цуглаан хийх журмын тухай хуулийг зөрчиж хийж байгаа нь нэг талаар хууль эрх зүйн мэдлэг дутмаг байгаа, нөгөө талаараа Үндсэн хуульд заасан эрхээ эдэлж байна гэх хэт туульширсан хандлагаар зохион байгуулж байгаатай холбоотой гэж үзэж байна.

4. Жагсаал, цуглаан зохион байгуулагч, оролцогчид сүүлийн үед хүний эрх нэрийн дор төрийн эрх бүхий албан тушаалтнуудын хууль ёсны тавьсан шаардлагыг эсэргүүцэх, хувцас, эд зүйл, техник хэрэгслийг нь эвдэж гэмтээх явдал улам нэмэгдэх хандлагатай болж байгаа нь хуулийн хариуцлага сул байгаа, нөгөө талаараа хууль сахиулагчид олны хэл ам, цахим орчинд буруутгах магадлал өндөр байгаатай холбон үзэж байна.

5. Цаг үеийн нөхцөл байдал, нийгмийн хэрэгцээ шаардлагатайгаа нийцүүлэн нэн даруй Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг хурдан боловсруулж батлуулах шаардлага тулгарчээ.

Санал. Дээрх дүгнэлтийг үндэслэн дараах саналыг дэвшүүлж байна. Үүнд:

1. Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хуульд жагсаал, цуглаан зохион байгуулагч нарын хүлээх үүргийг нэмэгдүүлэх замаар тайван замаар зохион байгуулж явуулах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх

2. Жагсаал, цуглааны явцад жагсаал, цуглааныхаа зорилго, чиглэлийг өөрчлөх, бусдыг эмх замбараагүй байдалд уриалан дуудах, турхирч байгаа оролцогчдын